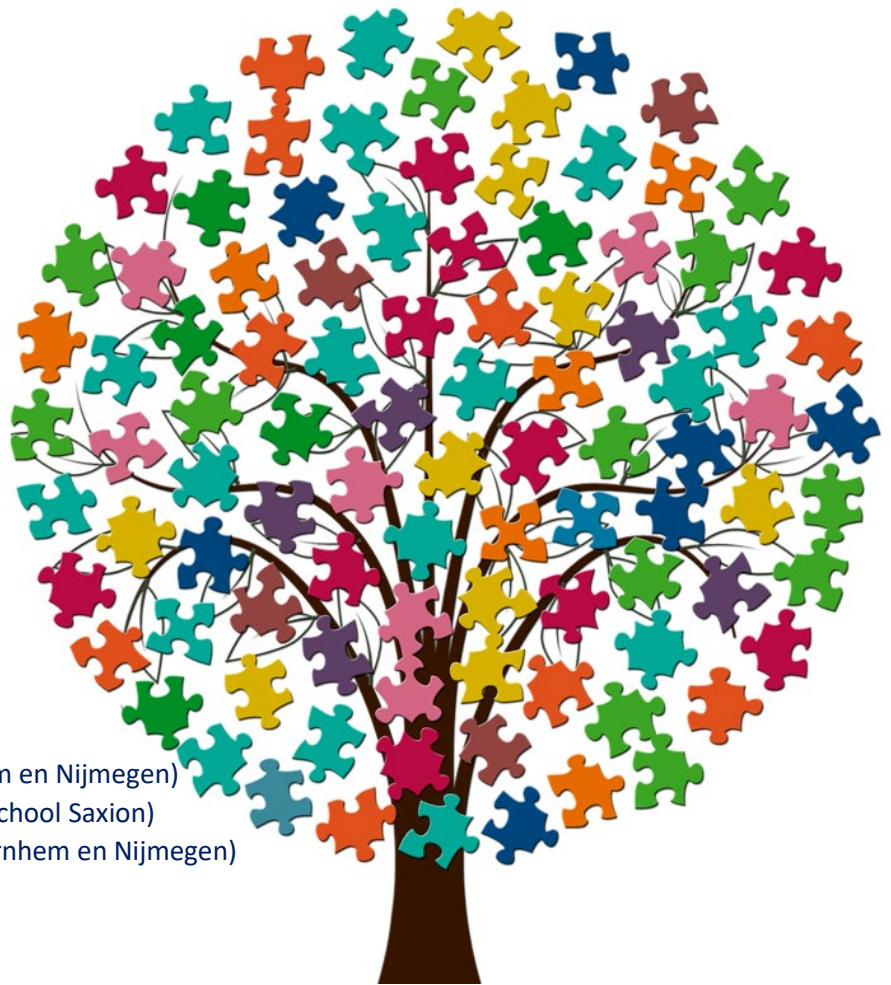

Leernetwerk programmatisch toetsen: portret opleiding Bedrijfskunde Hogeschool Saxion

Eline den Tuinder (Hogeschool Arnhem en Nijmegen)
Nadya Raat-Da Rocha Nordine (Hogeschool Saxion)
Tamara van Schilt-Mol (Hogeschool Arnhem en Nijmegen)

Voorwoord

Deze portretten zijn gebaseerd op interviews die tussen mei 2021 en juli 2022 afgenomen zijn met de deelnemers van het landelijk leernetwerk programmatisch toetsen. Elk portret vertegenwoordigt één en soms meerdere opleidingen die programmatisch toetsen aan het ontwikkelen of aan het implementeren zijn. En elk portret laat een momentopname zien, het geeft weer hoe ver een opleiding op dat moment was in de ontwikkeling of implementatie van programmatisch toetsen. Met de portretten willen we inzicht geven in de keuzes die opleidingen maken wanneer ze programmatisch toetsen inzetten of willen inzetten, om zo andere opleidingen te helpen of te inspireren. In de portretten zijn er dan ook geen goede of foute keuzes, het zijn voorbeelden van programmatisch toetsen in het hbo.

Refereren naar dit document kan op de volgende wijze:

Den Tuinder, E., Raat-Da Rocha Nordine, N., van Schilt-Mol, T. (2022, januari), *Leernetwerk programmatisch toetsen: portret opleiding Bedrijfskunde, Saxion Hogeschool*, Landelijk leernetwerk programmatisch toetsen, https://lerenvantoetsen.nl/portret_Saxion_Bedrijfskunde_onderlegger/

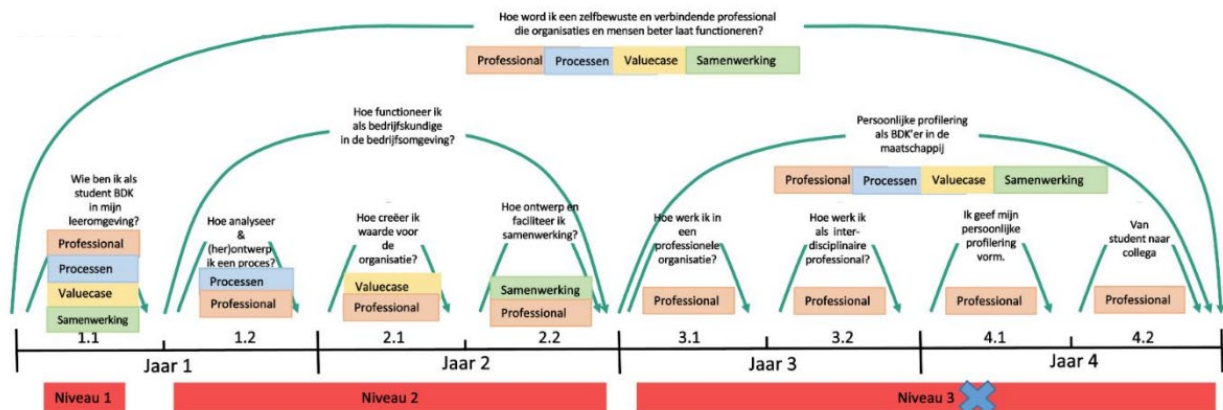
Waarom is er gekozen voor programmatisch toetsen?

De opleiding wil studenten laten uitgroeien tot volwaardige en zelfbewuste professionals die waarde toevoegen aan een duurzame samenleving. Hierbij staat de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de student centraal. Dit vraagt om onderwijs gericht op leren, waarin toetsing en het leerproces elkaar versterken. Programmatisch toetsen biedt de mogelijkheid om toetsing bewust in te zetten om het leerproces te stimuleren. Dit sluit goed aan bij de visie van de opleiding. Het biedt studenten immers ruimte om te ontdekken, uit te proberen en te verbeteren, zonder daar direct een zwaarwegende beslissing aan te koppelen als het toekennen van studiepunten. Een curriculum op basis van programmatisch toetsen kent veel en gespreide evaluatie- en feedbackmomenten. Hierbij is er ruimte voor studenten om te experimenteren; fouten maken hoort erbij.

Wat zijn de beoogde leerresultaten van de opleiding?

Het beroepsprofiel en de gezamenlijke visie van de opleiding, het werkveld en studenten op een afgestudeerde bedrijfskunde student van het Saxion, hebben samen de input gegeven voor de uitwerking van beroepsbekwaamheid van de opleiding. Hierbij heeft de opleiding gekeken naar wat je kan en mag verwachten van een afgestudeerde bedrijfskunde student (eindniveau), en dit vertaald naar vier kerntaken: (1) processen, (2) samenwerking, (3) professionalisering en (4) waarde creatie. Een kerntaak is een set samenhangende en complexe kernberoepsactiviteiten die een startbekwame professional moet kunnen uitvoeren in de beroepspraktijk. De opleiding heeft de kerntaken geconcretiseerd in prestaties (leeruitkomsten) op drie niveaus: 1 = junior, 2 = medior en 3 = senior (eindniveau). Aan de hand van de prestaties kan worden gekeken of studenten zich voldoende ontwikkelen in de beheersing van de kerntaken; prestaties maken de kerntaken meetbaar en vormen de bouwstenen van het curriculum. Op basis van de prestaties wordt bepaald welke (leer)activiteiten worden ontworpen en welke inhouden daaraan gekoppeld worden gedurende een semester (30 EC).

Figuur 1
Verdeling kerntaken

Welke plek heeft de body of knowledge gekregen?

De studenten ontwikkelen kennis tijdens de verschillende leeractiviteiten. Deze kennis passen zij toe in de datapunten. In het tweede semester van jaar 1 worden er kennistoetsen ingezet, bijvoorbeeld ter voorbereiding op een leeractiviteit, en wordt er veel met casussen gewerkt. Hierbij passen de studenten wat zij hebben geleerd tijdens de leeractiviteiten eerst bij de casussen toe en daarna gaan ze het toepassen in de opdrachten (datapunten).

Welke datapunten zijn er?

De datapunten zijn ontworpen door docentontwikkelteams (DOT), die bestaan uit docenten die studenten begeleiden tijdens de leeractiviteiten. Het uitgangspunt voor de datapunten is de prestatie zelf; de 'eindbestemming' van een semester. Op basis van de prestatie bepaalt het ontwikkelteam welke informatie minimaal nodig is om uitspraken te kunnen doen over het wel of niet behalen van de gewenste prestatie. Het verzamelen van de informatie is 'decision-driven': de docenten vragen zichzelf af welke beslissing ze willen nemen over de studenten en vervolgens welke informatie nodig is om deze beslissing te kunnen nemen.

De datapunten zijn gekoppeld aan prestaties en kerntaken en bestaan uit bewijsstukken/producten die studenten hebben gemaakt, met een bijbehorende waardering (feedback). Maar ook (reflectie op) docent-, coach-, peerfeedback en tussentijdse evaluaties zijn datapunten.

Naast de verplichte datapunten worden studenten ook aangemoedigd om zelf datapunten toe te voegen. In het begin van de opleiding wordt studenten meer structuur geboden wat betreft de invulling van de datapunten. Hierbij gaat het vooral om datapunten die zijn gekoppeld aan persoonlijke leervragen. Naarmate de opleiding vordert, krijgen studenten meer ruimte om eigen datapunten toe te voegen. Samen met de studiecoach kijken studenten of datapunten geschikt zijn om prestaties aan te tonen.

De studenten leveren de datapunten in op Blackboard. Alle datapunten moeten aan VRAAK-criteria voldoen: variatie, relevantie, authenticiteit, actualiteitswaarde en kwantiteit. Hierbij leveren ze een reflectie op het eigen leerproces in, waarmee ze laten zien hoe het datapunt bijdraagt aan de realisatie van de prestatie waar ze aan werken. Tevens leveren ze de bijbehorende waardering (feedback) in, die zij hebben opgehaald bij meerdere bronnen zoals de opdrachtgever, expert, medestudenten, et cetera.

Hoe worden studenten begeleid?

De studenten hebben per week negen lesuren aan inhoudelijk leeractiviteiten. Hierbij zijn er drie docentcoaches aanwezig die de activiteiten begeleiden. Deze activiteiten dragen bij aan de ontwikkeling van de studenten op de prestaties die zij moeten beheersen. In het eerste semester van jaar 1 werken de studenten aan een opdracht die zij hebben ontvangen van een externe opdrachtgever waaraan een prestatie is gekoppeld. In een projectgroep met zes studenten wordt aan deze opdracht gewerkt. De opdrachtgever geeft de studenten feedback op hun tussenproducten. Van de studenten wordt verwacht dat zij zelf feedback vragen van de opdrachtgevers, medestudenten en docenten. Hierbij staat het niet vast bij wie ze feedback moeten vragen. De opleiding merkte echter dat zij te hoge verwachtingen hadden wat betreft zelfregulatie van studenten. Daarom heeft de opleiding ervoor gekozen de mogelijkheid voor het ophalen van (mondelinge) feedback te faciliteren in de vorm van vaste momenten en inleverpunten in de leeromgeving. De docentcoaches hebben hier een belangrijke rol in. Studenten leveren hun producten voor de feedbackmomenten in op Blackboard. De docentcoach geeft de feedback aan de hand van de criteria behorende bij de prestatie. Hiernaast zet de opleiding peerfeedback in om studenten van elkaar te laten leren, bijvoorbeeld door het delen van voorbeelden, perspectieven, strategieën, maar ook het beoordelen van elkaars producten aan de hand van concrete criteria.

Feedback op professionele en persoonlijke ontwikkeling ontvangen studenten vooral van hun studietoelichting. Studenten hebben een vaste studietoelichting gedurende de opleiding. De studietoelichting ondersteunt de studenten tijdens het werken aan persoonlijke leervragen, het opstellen van het portfolio (reflectie en kwaliteit van datapunten), het geven en ophalen van feedback en het vertalen van feedback naar verbeteringen in prestaties. Later in de opleiding kijkt de studietoelichting ook met de studenten mee of de zelf-ingebachte datapunten van de student geschikt zijn om een prestatie aan te tonen. De studietoelichting helpt studenten met het voorbereiden op de ontwikkelgesprekken met de docentcoach. Hiernaast begeleidt de studietoelichting de 'thuisgroep' (studietoelichting). Dit is een groep die bestaat uit 16 studenten van hetzelfde leerjaar en is een kleine, veilige, vaste groep die samen met en van elkaar leert en werkt aan persoonlijke groei en professionele ontwikkeling. Per week zijn er vier lesuren ingeroosterd voor de thuisgroep.

In het eerste semester van jaar 1 voeren de studenten vier keer per semester ontwikkelgesprekken met de docentcoach. Voor de andere semesters zijn dit drie gesprekken. De opleiding noemt dit low-stake momenten waarbij de docentcoach samen met de studenten kijkt naar de groei van de studenten over de afgelopen periode met betrekking tot de prestaties. Het eerste en vierde gesprek zijn groeps gesprekken waarbij vier studenten en de studietoelichting bijeen komen. De studenten krijgen ieder 5 minuten om hun ontwikkeling tot dat moment te pitchen. Daarna is er 10 minuten voor de docentcoach en medestudenten om vragen te stellen en om de student van feedback te voorzien over de inhoud, specifieke vaardigheden, houdingsaspecten, progressie en eventuele andere zaken. Na het gesprek ontvangen de studenten via Blackboard een ingevuld feedbackformulier waarin het niveau van ontwikkeling op de prestaties op dat moment is vastgelegd door de docentcoach. Hiernaast geeft de docentcoach in het formulier aan waar de studenten nog aan moeten werken en wat ze eventueel nog moeten doen om te verbeteren. Het tweede en derde ontwikkelgesprek zijn individuele gesprekken waarin de student samen met de docentcoach de gerealiseerde ontwikkeling tot dan toe evalueert, op basis van het portfolio van de student. Het portfolio bouwt de student op in Blackboard, waarbij er bij elk ontwikkelgesprek een 'nieuwere/completere' versie van het portfolio is. De student ontvangt bij de gesprekken feedback van de docentcoach. Hiervoor komt ook in Blackboard een ingevuld feedbackformulier van de docentcoach. Door het inzetten van de low-stake

momenten wil de opleiding ervoor zorgen dat het aantonen van de bekwaamheid van de studenten tijdens het moment waarop de high-stake beslissing genomen wordt geen verassing is.

Hoe wordt de beslisfunctie van programmatisch toetsen ingevuld?

Aan het eind van elk semester wordt er een beslissing genomen en kunnen de studenten de studiepunten ontvangen (30 EC). Hiervoor leveren de studenten hun portfolio met alle verzamelde datapunten, feedback(formulieren) en reflecties in op Blackboard. Bij het samenstellen van het portfolio maken de studenten een selectie van eerder verzameld bewijsmateriaal waarmee ze hun ontwikkeling op de vereiste prestaties en persoonlijke leerdoelen het beste kunnen laten zien. Hiernaast mogen de studenten aanvullende, verbredende en/of verdiepende informatie over hun ontwikkeling waar ze trots op zijn meenemen in het portfolio. Ter voorbereiding op de portfoliobeoordeling stellen de studenten een zelfevaluatie op, zie figuur 2. Deze evaluatie is gebaseerd op een zelfanalyse waarin studenten hun kwaliteiten en ontwikkelpunten analyseren per prestatie. De studenten geven een inschatting van het niveau van de prestaties die ze aan het eind van het semester hebben bereikt. In het portfolio moet ook de adviesbeoordeling van de docentcoach zijn opgenomen; deze adviesbeoordeling bespreekt de docentcoach voorafgaand zodat de student de feedback kan verwerken in de zelfevaluatie.

Figuur 2

Zelfevaluatie, prestatie proces

Naam student						
Student nummer	Invulinstructie: Om je leerreis inzichtelijk te maken vul je dit formulier in. Je maakt gebruik van de informatie uit ontwikkelgesprekken, feedback van docenten en peers en je gemaakte werk en je reflecties daarop.					
	Welke ontwikkeling heb ik gemaakt op de prestatie en ben ik tevreden met deze ontwikkeling? 	Welke aanpak/strategieën heb ik gehanteerd? 	Wat heeft mij geholpen in waar ik nu sta? (succesfactoren) 	Wat zou ik de volgende keer anders doen? 	Welke wijze lessen neem ik mee naar semester 2? 	Welke bewijsstukken onderbouwen mijn ontwikkelreis?
Gewenste prestatie Proces ontwerpen De BDK-student ontwerpt zelfstandig een proces voor een product of dienst en onderbouwt efficiëntie en de effectiviteit.						

In een voorbereidingsessie wordt de beoordelaarshandleiding en het beoordelingsproces doorgenomen met de beoordelaars. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van een geanonimiseerd portfolio en het beoordelingsformulier voor het oefenen van het inhoudelijk kalibreren tussen de beoordelaars.

Op basis van alles wat de student inlevert vormt een onafhankelijke beoordelaar een voorlopig oordeel. Tijdens de beoordeling wordt er door de beoordelaar met een 'helikopterview' gekeken naar de gehele prestatie en de mate waarin de student is gegroeid is. Dit wordt gedaan aan de hand van het beoordelingsformulier dat is gebaseerd op de prestaties, zie figuur 3. Vervolgens komt de beoordelaar samen met drie andere beoordelaars (beoordelingscommissie) en worden de voorlopige oordelen met elkaar besproken en eventueel aangepast. De commissie vult hierbij het beoordelingsformulier definitief in op Blackboard en het cijfer wordt ingevoerd in Bison. Mochten prestaties nog niet op het gewenste niveau zijn, dan geven de beoordelaars feedback en feedforward en wordt er een persoonlijk remediëringstraject opgesteld voor de student.

Figuur 3

Deel van het beoordelingsformulier (high-stake)

<p>De BDK-student toont de ontwikkeling als professional aan (In vaardigheden, houding en kennis).</p>	
<p>Tijdens en ter afsluiting van het eerste semester van het eerste studiejaar toont de BDK-student:</p>	
<p>Prestatie semester 1 De BDK-student brengt een proces in kaart en beschrijft deze. Hij onderbouwt de meervoudige waarde van een product/dienst op basis van een bedrijfsanalyse en weet dit te vertalen naar een businesscase die een basis is om een investeringsbesluit op te nemen. Hij ontwerpt en voert de interventies uit voor de verbetering van de samenwerking in het eigen team, met de opdrachtgevers. Hij evalueert het ontwerptraject met de opdrachtgever en relevante stakeholders en vertaalt de resultaten van de evaluatie naar concrete inzichten. De BDK-student maakt zichtbaar welke ontwikkeling hij/zij heeft doorgemaakt ten aanzien van de prestaties en de eigen leervragen.</p>	
<p>Samenwerking De student beschrijft de voorwaarden voor samenwerking in de projectgroep en geeft hier uitvoering aan, de student evalueert deze samenwerking en vertaalt de inzichten naar verbetervoorstellen in de projectgroep.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zie ik een algemene lijn in de ontwikkeling van de BDK-student en is dit van voldoende niveau gezien de fase van de opleiding? 2. Biedt de ontwikkelingsrichting en het ontwikkelingstempo voldoende vertrouwen in het behalen van het volgende semester van de opleiding? 3. Kan ik het oordeel van de docentcoach volgen gezien het examenportfolio, zelfevaluatie en de uitkomsten uit de ontwikkelgesprekken?
<p>Toelichting door beoordelaar</p>	
<p>Persoonlijke aspecten (leerdoelen) De BDK-student maakt zichtbaar welke ontwikkeling hij/zij heeft doorgemaakt ten aanzien van de prestaties en de eigen leervragen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zie ik een algemene lijn in de ontwikkeling van de BDK-student en is dit van voldoende niveau gezien de fase van de opleiding? 2. Biedt de ontwikkelingsrichting en het ontwikkelingstempo voldoende vertrouwen in het behalen van het volgende semester van de opleiding? 3. Kan ik het oordeel van de docentcoach volgen gezien het examenportfolio, zelfevaluatie en de uitkomsten uit de ontwikkelgesprekken?
<p>Toelichting door beoordelaar</p>	